Яўген Крупенька

Юбілейныя бліны

Яўген Крупенька

ЮБІЛЕЙНЫЯ
БЛІНЫ

Яўген Крупенька

Юбілейныя бліны

Гумар і сатыра

Мінск
«Мастацкая літаратура»
1984

Бел 2
К 84

Рэцэнзент Эдуард Валасевіч

К $\frac{4702120200-025}{М\ 302(05)-84}$ 59—84

АДКРЫТАЯ ДУША

МАНАЛОГ СУЧАСНАГА МУЖЧЫНЫ

Калясачак поўна ў нашым двары
Рознакаляровых, як кветак.
З прыемнасцю я адзначаю, сябры:
Быў год ураджайны на дзетак.
Бо дзеці — заўжды красаванне вясны
Нават завейнай зімою.
Пакуль што зусім немаўляты яны,
Ды вырастуць — будуць героі.
Наперадзе будзе дарог у іх шмат,
Гады накукуюць зязюлі.
А зараз вартуюць сваіх немаўлят
Шчаслівыя маці, бабулі:
На лаўках адны, а другія сядзяць
Пад парасонам бяседкі,
Пра іх, як сусед, я павінен сказаць:

Надзвычай цікаўныя сведкі.
Вяртаюся вечарам з працы дамоў,
Авоську нашу з сабой часта
І чую:
«Не выпіў і сёння ён зноў,
Вось гэта мужчына сучасны».
Суседку па голасу я пазнаю:
«Усе — да капейкі — прыносіць,
Жыве за ім жонка, нібыта ў раю,
Вось гэта жыццё — пазайздросціць!
Ён сам і на кухні рыхтуе абед,
Рэцэпт нават мае ўласны».
І голас другі:
«Малайчына сусед!
Вось гэта мужчына сучасны!»
Ах, мілыя, любыя! Я прамаўчу,
Хваліце мяне, калі ласка!
Ды толькі паверце мне:
я не хачу
Быць болей мужчынам сучасным.
Не думайце, што у сям'і ў нас разлад
Ці спрэчкі з-за дробязі нейкай —
Выдатнікі-дзеці, у жонкі — аклад,
Сям'я, нібы ў сотах ячэйка.
Бібліятэка выдатная ёсць,
Парадак цудоўны ў кватэры,
Хто прыйдзе —
заўсёды жаданы наш госць,
Гасцінна расчынены дзверы.
І гэта — паверце — не на паказ,
Каб пра мяне гаварылі:
«Сучасны мужчына!»
Такі ён і ў вас —
А вы яго не пахвалілі.
Прыгледзьцеся толькі пільней да яго,
Калі ён на кухні бывае,

І запытайце:
                    чаму ды чаго
Гадзінамі цяжка ўздыхае?
Або выбіваць ён нясе дываны
Ці пыласосам кіруе?
Спытайце:
                    ці добра правёў выхадны,
Ці дужа на лёс крыўдуе?
Адзін можа змоўчаць, другі уздыхне,
Адкажа, сабраўшыся з духам:
— Мужоў не цярпелі жанчыны раней
Побач з сабою на кухні.
Яшчэ вам ад шчырага сэрца скажу,
Як самы мужчына сучасны:
— На кухні — адзін я, з авоськай хаджу,
І, пэўна, не вернецца час той.

ГРЫБНЫ СЕЗОН

Не магу ніяк заснуць сягоння —
Наступіў гарачы час такі:
Сінім ранкам, чую, вёдры звоняць —
Свой сезон адкрылі грыбнікі.
Іх — усіх! — на кожным кроку бачу,
Нельга ім схавацца ад мяне,
Калі лес трымае справаздачу
Перад імі — верыце ці не?
Перад кожным (іх жа цэлы табар!)
Выкупляецца любой цаной:
Кожнаму дае у вёдры хабар,
Дзеліць скарб свой шчодраю рукой.
Асуджаць за гэта лес не стану

І нікога я не асуджу:
Грыб знайду і на калені стану,
Шчыра ўдзячны лесу і дажджу.
І таму не спіцца мне сягоння,
Як і ўсім сапраўдным грыбнікам.
Лесе мой!
Я — ў тваім палоне
І скажу: жывецца добра там!
З самага далёкага маленства
Захапіў мяне ты, хлапчука,
Прафесійна шліфаваў майстэрства
Не на самавучку-грыбніка.
Развялося грыбнікоў так многа
З почыркам аднолькавым — павер.
І няма тут дзіўнага нічога:
Грыб знайшлі і — напісалі верш,
І не ў лесе — ў парку ці ля плота
Назбіраўшы кош дажджавікоў,
Іншы накляпае нават оду,
Хоць даўно не еў баравікоў.

АДАМ І ЕВА

Рыгору Барадуліну

Невялікі буданок,
Яблыня — надзіва.
І сыночкаў і дачок
Ева нарадзіла.
Задаволены Адам
І, вядома, Ева:
— Я ніяк вініць не дам
Дарагое дрэва.

Пагаджаецца Адам
З Еваю таксама:
— Жыць зусім не цесна нам,
Ці не праўда, мама?
Цесната —
Не бяда,
Рай тут не іначай,
А тут жыць — любата,
Хіба сам не бачыш?
Гаспадарку вядуць
Яны чынна-спраўна,
Ды і ў згодзе жывуць,
Росцяць дзетак слаўных.
І парадак быў там,
Вечарам заўсёды
Ішоў з поля Адам,
Ева — з агарода.
Прыйдуць, сядуць ладком,
Дзетак пацалуюць,
Як галубка з галубком
Аб жыцці буркуюць.
— На ўсе рукі мастак
Ты, Адам, вялікі,
Вось вазьмі прынясі
З лесу яблынь дзікіх,
Пасадзі, будзе сад,
А калі прышчэпіш,
Будуць яблыкі у нас,
Што не знойдзеш лепшых.
Пагадзіўся Адам,
Задаволіў просьбу,
Пасадзіў дзіва-сад,
Як у казцы проста.
Наліўныя, вісяць
Яблыкі, як мары.
— Значыць, іх прадаваць

Трэба на базары,
Зразумей, харошы,
Колькі будзе грошай! —
Заявіла тады
Ева мужу смела.
Прадала. Сапраўды
Грошыкі займела.
Потым Ева-душа
Разгарнула дзейнасць:
— Не хачу шалаша,
Не жыццё ў ім дзень-ноч,
Хіба лесу — зірні —
Побач не багата,
Вось адгрукай вазьмі,
Нібы ляльку, хату.
І з такою Адам
Справіўся задачай:
Дом, як звон, збудаваў,
Любата, няйначай.
Ева ходзіць, глядзіць
І гаворыць горда:
— Тут цудоўна летам жыць,
А навошта горад?
Працаваць можаш ты
Нават інжынерам.
Пераедзем туды,
Там дадуць кватэру.
— Ну, а з домам што рабіць,
Ды і сад-прыбытак.
— Ты, Адам, не ўмееш жыць,
Хоць і працавіты,—
Дзецям — бацька, мне ты — муж
І не псуй настрой мне,—
Растлумачыла яму
Ева памяркоўна:
— Ты павінен зразумець

Простую задачу:
Там кватэру будзем мець,
Тут мець будзем — дачу.
І паслухаўся Адам
Еву, як заўсёды:
Тут — кватэра, дача — там,
І між імі згода.
Дзе раней стаяў шалаш,
Пабудаваны гараж.
На завод ідзе Адам,
І зусім без гневу
Лік вядзе штодзень рублям
На базары Ева.

МАНАЛОГ БАВІЯ

Час свой дарэмна не бавлю я,
І не сакрэт:
Чытае публіка Бавія —
Бавій — паэт.
Не дзеля пустой забавы я
Рыфмую радкі:
Ведае публіка Бавія,
Хто ён такі.
Рана спазнаўся са славаю —
І нездарма
Усе называюць Бавія
Імя.
Таму вось і сёння слаўлю я
Сябе одай:
Нельга ўявіць без Бавія
Паэзіі моднай.

КАЗКА ПРА РАЗУМНАГА ЦВЫРКУНКА

Нарадзіўся цвыркунок,
Бацька збіўся проста з ног,
Абышоў усіх знаёмых:
— Трэба скрыпка і смычок.

Без ніякае маны
Гаварылі цвыркуны:
— Не спяшы рабіць пакупку,
Пачакай хоць да вясны.
Падрасце няхай сынок,
Твой маленькі цвыркунок.
Калі мець ён будзе талент,
Купіш скрыпку і смычок.

Не паслухаў ён парад,
Скарыстаў, дзе трэба, блат,—
Музыкальных інструментаў
Закупіў для сына шмат.

Цвыркунок зірнуў на іх,
Зразумеў бацькоў сваіх,
Не сказаўшы ім ні слова,
Хуценька за дзверы — жых!

Дзень — няма, другі — няма,
Кліча бацька, ды дарма,
Знікла тут яго надзея,
З ёй і музыка сама.

Цвыркунок, хоць і малы,
Не ўпадобіў пахвалы,
Кажа бацьку:
— Намаганні

Тут дарэмныя зусім:
Не ў свае не сяду сані...
Пагадзіся, бацька, з ім.

ДЗЁННІК АДНАГО ДНЯ

Звоніць будзільнік — не буду ўставаць,
Сплю сабе, колькі хочацца.
Прыемна пад цёплаю коўдрай ляжаць,
З боку на бок варочацца.
Ды ўсё-такі я чалавек, не мядзведзь,
Мядзведзь і той прачынаецца.
Устаў. Трэба чай на сняданак сагрэць,
Хаця ўжо даўно не раніца.
Чаю напіўся. Пачаў шукаць
Занятак сабе цікавы.
І вось я красворд узяўся рашаць,—
Жыць не магу без справы.
Ну і задачка! У ёй сам чорт
Сабе галаву зламае.
Стаміўся. На ліха мне здаўся красворд!
Кладуся. Адпачываю.
А як адпачыў, паглядзеў у акно,
Выйшаў нарэшце з дому я.
І там, у бяседцы, у даміно
«Казла» забіваў я здорава.
Час я не бавіў дарэмна нідзе,
Усё разлічыў пунктуальна.
Вось так і пражыў я свой творчы дзень
Інтэлектуальна.

АДКРЫТАЯ ДУША

Душа была, як дзверы,— насцеж.
І ён лічыў вялікім шчасцем,
Калі сябры ішлі у дом.
Чаму ж раптоўна так змяніўся?
Сябры гавораць: як жаніўся,
Душу замкнуў ад іх замком.
Няўжо сябе тым цешыць,
Што ключ трымае... цешча?

НАВІНА

— Чулі, што дзеецца,
чулі, што робіцца,
Сын Міхаліны з жонкай разводзіцца.—
Вы ўявіць сабе гэта не можаце? —
Суседка ўздыхнула каля калодзежа.
Са спачуваннем другая зазначыла:
— Чуць я не чула, сама часта бачыла,
Як ён, нягоднік, дадому вяртаецца,
Позненька-позна, ідзе і хістаецца.
— А мне ў іх развод, дарагія,
не верыцца,
Вельмі ўжо любіць Антон сваю Верачку,
Як галубкі, між сабою мілуюцца,—
Трэцяя кажа...
— Гэта ж на вуліцы
Усё для адводу вачэй толькі робіцца,
Ну пажылі, а цяпер і разводзяцца,—
Ўставіла слова суседка чацвёртая,
Вёдры ўзяла і дадому пакрочыла.

А навіна абляцела маланкаю
Хаты усе ад калодзежа ранкам тым.
Хоць у хлусні былі ногі кароткія,
Бо навіна была простаю плёткаю.

ДЗЕЛАВАЯ РАЗМОВА

— Ты жывеш не па кішэні,—
Рэвізор гаворыць Рэні,—
Прадаеш замкі, цвікі
І тавар сякі-такі,
А адгрукала —
зазначу —
Дом сапраўдны, а не дачу
І за час кароткі,—
За якія сродкі?
Трэба разабрацца,
Што ты ёсць за цаца.
Вось скажы: чаму я
Дом не дабудую?
І намёк той тонкі
Зразумела Рэня:
— Паглядзі, брат, з толкам
У свае кішэні,
Відаць, дзірак многа,
Трэба дапамога:
Дай я іх залáчу,
І ты сам пабачыш,
Як свой дом ціхутка
Дабудуеш хутка.
— Праўда ці не праўда?
— Прыязджай, брат, заўтра,

Будзе табе шыфер,
А ў мяне ён лішні.
— Вельмі, вельмі ўдзячны!
Чым табе аддзячыць?

НАСАЛІЛА

— Вось вы мне скажыце,
Хто для мужа жонка? —
Нечакана Янка
Распачаў гамонку.
І для нас пытанне,
Як неспадзяванка,
Год, напэўна, дзесяць
Жыве Янка з Ганкай.
Пацiскалі плечы:
Ведаць жа павінны,
Як не раскусіў ён
Сваёй палавіны?
— Вось дзівак! А сам ты
Ці ж не растлумачыш?
А яшчэ мужчына! —
Дзед Пятрок зазначыў.
Абурыўся Янка:
— Як не растлумачу?
Жонка— гэта сіла,
Соль зямлі, няйначай.
— Цяпер зразумела,
Мужанёчак мілы,
Сёння табе жонка
Добра насаліла.

АСОТ

Цвіце, бы краска, раз у год,
Але бяда ўся ў тым,
Што пчолы не збіраюць мёд
З яго зусім.
На краскі сціплыя глядзіць
З пагардаю — ого!
Ён іх збіраўся задушыць,
Ды — вырвалі яго!

ЗАМОК І РАШЭННЕ

А суд
Замок сурова пакараў
І вынес адпаведнае рашэнне:
«Вісеў,
Глядзеў,
Не пільнаваў,
Маўчаў,
Не папярэдзіў, што ў кішэні
Зладзюга ключ трымаў».

ЮБІЛЕЙНЫЯ БЛІНЫ

МОХ І ДУБ

Спачатку пасяліўся ля камля,
Пасля
на дрэва
Узабраўся,
Як да вяршыні самае дабраўся,
Сказаў:
— Цяпер я —
вышыня.
Магу аж дарасці я да нябёс:
Да самае далёкай зоркі.
Ды Дуб зазначыў горка:
— Шаноўны Мох,
Я для цябе зрабіў усё, што мог,
Але да зорак і нябёс
Пакуль што сам я не дарос.

ІГОЛКА

З любой нагоды колка
Адносілася да людзей іголка.
Хвалілася:
— Я вострая, як і мае ўсе сёстры,
Трымай са мною вуха востра!
Таму шануй і памятай:
Мяне рукою голай не чапай,
Іначай не мінуць бяды.
І сапраўды:
Бяды ніхто не меў, а непрыемнасць мелі
Не ўсе, вядома: толькі тыя, хто
Ёй дагадзіць не ўмелі
Ці проста не хацелі.

ДУБ І СЛУП

— А мы цяпер з табой калегі, Дуб,—
Зазначыў Дубу Тэлеграфны Слуп,
Які нядаўна укапалі сувязісты.
І Слуп працягваў усур'ёз:
— Аднолькавы у нас з табою лёс,
Глядзі, як я ў зямлю глыбока ўрос,
Хоць і не маю кроны густалістай.
— Ну, вось яшчэ калега мне знайшоўся!
Звычайны Слуп! Вы гляньце на яго.
Як кажуць, многа мух у носе,
І толькі усяго.
Я — справа іншая зусім,
Карэнні ў глебу запусціў глыбока,
Стаю магутны, п'ю зямныя сокі

І пражыву яшчэ сто лет і зім,
Красуюся навідавоку —
Усім відзён і зблізку і здалёку.

———

Калегі між сабою гаварылі многа
І кожны раз
Сябе ўсё выстаўлялі напаказ.

НА СХОДЗЕ І ПАСЛЯ

На сходзе рэдка выступаў Сахаты.
Таму звяры —
Лясныя жыхары,—
Заўсёды
Пасля сходу,
Ідучы дахаты,
Разбіўшыся на групкі дзве ці тры,
Яшчэ працягвалі дэбаты:
Кагосьці ганьбілі, кагось хвалілі
І вывады рабілі:
Начальнік іх Мядзведзь,
Хаця працуе цераз пень-калоду,
Гарой стаяў за крытыку на сходах,
Але ў душы не мог яе цярпець:
Тых, хто яго крытыкаваў,—
Звальняў.
Таму, нібы ў чым-небудзь вінаваты,
Не выступаў Сахаты —
Ён іншых слухаў, сам маўчаў.
Маўчаў, вядома, да пары.
І вельмі ўжо здзівіліся звяры,

Калі аднойчы іх маўчун-ціхоня
Пасля даклада, што Бабёр зрабіў,
У спрэчках першым слова папрасіў
І выступіў у надта рэзкім тоне.
Спачатку ён прайшоўся па дакладу,
Пракаменціраваў з яго цытату:
— Вось факт канкрэтны вам, сябры,
Не лічбы — пухіры:
Цікава ведаць мне: адкуль яны узяты,
Скажы нам, калі ласка, Касалапы,
Ці не з уласнай высмактаў іх лапы?
Або вось факт зусім іншы:
У кіраўніцтве нашым
Памочнік у Мядзведзя хто?
Бабёр-дакладчык?
Скажу па шчырасці, праныра дужа лоўкі:
Займаючыся лесанарыхтоўкай,
Лес страявы папілаваў
І ў возеры сабе адгрукаў дачу,
А старую прадаў.
Скажы, шаноўны наш Мядзведзь,
Хіба такое можам мы цярпець?
«Сахатаму цяпер бяды не мінаваць,—
Пачалі ціхенька ў кустах
звяры шаптаць,—
Зламаў сабе дзівак добраахвотна рогі.
Мядзведзь сядзеў нібыта на іголках,
Ды толькі
Стараўся не паказваць выгляд строгі,
Наадварот, за смеласць, красамоўства
Ён нават пахваліў прамоўцу:
— Вось прыклад вам, як трэба выступаць.
Іначай мала толку,
Не трэба крытыкі баяцца.
А зараз выступіць Ліса,
Ваўку падрыхтавацца.

— У крытыцы,— Ліса сказала,— сіла,
Але мяне здзівіла,
Што папярэдні наш прамоўца
Сахаты
Наводзіць цень на ясны дзень і сонца,
Станоўчага нічога ў нас не бачыць,
А гэта значыць,
Зняважыў ён не толькі наша кіраўніцтва,
А ўсё лясніцтва.
Так можа толькі адшчапенец выступаць,
А мы жадаем працаваць
Пад кіраўніцтвам вопытным Мядзведзя.
Прашу: паводзіны Сахатага разгледзець
І меры тэрміновыя прыняць.
З Лісою пагадзіліся і Воўк і Заяц.
Нават Крот.
Калі ж закончыўся той сход,
І групкамі ішлі звяры дахаты,
Усе сцвярджалі: «Малайчына наш Сахаты!
І я... І я... І я, вядома, згодны з ім».

Чаму ж не выступіў на сходзе тым
Ты, падхалім?

ПРЫЗНАЛІСЯ

Аднойчы Певень Гусаку прызнаўся:
— Я так сягоння наспяваўся,
Што голас свой згубіў, павер.
Які з мяне спявак цяпер?
— Хто? Ты — спявак?! —
Спытаўся здзіўлены Гусак,—

Маўчы лепш з талентам сваім,
Якім
Хваліцца, думаю, не варта.
— Ты гэта што — ўсур'ёз ці жартам?
— Сур'ёзна гавару: ты ж недарэка,
Адно: спяваеш «ку-ка-рэ-ку»
І тое дзеліш па складах.
— А мне тваё «га-га» засела у вушах,
І кожнаму, спытайся ў каго хочаш,
Я праўду рэжу толькі ў вочы.
Крычыць Гусак:
— Замоўкні, кукарэка!
А Певень у адказ:
— Гагака! Недарэка!
І даўнія сябры
Пачалі бойку на двары,
Насілу развялі іх Куры, Гусі.
А што далей было, сказаць я не бяруся:
Ні Певень, ні Гусак спяваць не ўмее,
Над іншым кпіць,
А што дзівак,
Ніяк
Ён сам не разумее.

ЧЫЖЫК

Спакойна, ціха
Чыжу прамовіла Чыжыха:
— Глядзі, убачыў Чыжык свет!
І не сакрэт,
Што з гэтае нагоды
Бацькі Чыжы з агульнай згоды

Народзіны сынка адзначыць парашылі
І на сямейную ўрачыстасць запрасілі
Сямействы птушак самых розных,
Што пражывалі ў дуплах, гнёздах.
Гасцей чакаць нядоўга давялося,
Зляцеліся, і неўзабаве пачалося:
Спярша дарункі і гасцінцы клалі,
Пасля віноўніка ўрачыстасці такой
На лапкі бралі, разглядалі
І радаваліся радасцю чужой,
Нібы сваёй:
Расхвальвалі малога на ўсе лады
І зычылі бацькам Чыжам заўжды
Дастатку, шчасця ў гняздзе,—
Вядома, тосты гаварылі па чарзе.
А Дрозд, як толькі чарку ўзняў,
Адразу прадказаў
Маломy будучыню нават:
— Яго наперадзе чакае слава,
Кажу табе па шчырасці, сусед:
Як толькі апярыцца, Чыжык здзівіць свет —
Ён будзе музыкант або паэт.
Бацькам
І ўсім гасцям
Было зусім няўцям,
Што ґалапузы Чыжык слова ў слова
Запомніць іх размову.
І, не паспеўшы добра апярыцца,
Перад бацькамі задавацца стаў:
— Вас дома не было, я ж песню склаў
І праспяваў яе як мае быць Сініцы,
Паверце, не хлушу:
Я ёй да глыбіні ўскалыхнуў душу —
Яна мне першая прызналася ў каханні
І абяцала выйсці замуж за мяне.
— Не будзь, сыночак, маладым ды ранні:

Калі ёсць талент сапраўды ў цябе,
Дык ён ніколі і нідзе,
Павер, не прападзе,
А што датычыцца цябе, табе
У першую чаргу самому трэба апярыцца
Ды і лятаць высока ў небе навучыцца,
А да старой Сініцы
Ты проста не дарос,
Яшчэ зусім малакасос.
Запомні:
гавару табе, як бацька, я ўсур'ёз.

——

І правільна сказаў.
Нам трэба з гэтым пагадзіцца.

КОНЬ І АВАДЗЕНЬ

Аж да нябёс
Вялізны сена воз
Конь з лугу вёз,
Крыху ён прытаміўся і рашыў,
З дарогі збочыўшы, спыніцца —
Вады у сажалцы напіцца.
Ён толькі галаву схіліў,
Як Авадзень
Над вухам загудзеў
І стаў хваліцца:
— Як бачу я, нябога, ты самлеў
І воз цягнуць не хочаш,
А гультая з сябе ты толькі корчыш.
Няўжо табе не сорамна, Каню?
Дык вось цябе я зараз падгаcню,

Павер мне, не хлушу,
А толькі добранька ўкушу,
І на калгасны двор
Памчышся ты, нібы віхор.
Конь адказаў:
— Дзівак! Укус твой
Нішто іначай,— проста глупства.
Не ён мяне, вядома, падганяе,
А той, хто лейцы у руках трымае.

МЯДЗВЕДЗЬ НА СХОДЗЕ

На сходзе на адным
Лясным
Мядзведзь узяў у заключэнне слова
(Вядома, што ён майстар адмысловы
З трыбуны гаварыць)
І стаў усіх звяроў
у пух і прах разносіць.
Сказаў Ваўку, што многа мух у носе,
Ліса, дык тая —
На працы днямі не бывае,
Па лесе бегае-гуляе
І добранька слядочкі замятае.
— Ты надта хітранькая, шэльма,—
Звярнуўся да яе,—
Але не вельмі
Вакол хваста свайго ты правядзеш мяне,
Характару твайго я добры знаўца!
І вось чарга дайшла да Зайца:
— Цябе, касы, таксама не міне
Абавязкова

Суровая вымова,—
І касалапы
Пагладзіў Зайца лапай,—
Глядзі мне, мілы друг!
А Заяц выпусціў адразу з цела дух.
— Цьфу! Як да такога можна падступіцца,
Калі ён крытыкі сяброўскае баіцца?

ПЧОЛЫ І ТРУЦЕНЬ

На пчол вядомы Труцень абураўся:
— Гулёны!
І куды пчаляр глядзіць?
Няўжо не бачыць: ранак ледзь заняўся,
Яны мяне пасмелі разбудзіць,
Домік пакінулі
і паляцелі разам з маткай,
І слыху цэлы дзень няма ад іх,
Ды шчэ збіраюць нейкія узяткі
На красках лугавых?
Ну як цярпець такое можна:
Сярод дня
У іх гульня?
Не пацярплю! Ім не дарую я!
І Труцень напісаў сігнал трывожны.
А пчолак працавітая сям'я
Не парушала распарадак свой штодзённы,
Карысную рабіла справу,
Мядок збіраючы на славу,
Хоць і трывогу білі пустазвоны.
Пчол нават прыязджалі правяраць,
Як парушальнікаў закона.

А што ім заставалася рабіць, гулёнам?
На плёткі не зважаць!

Нярэдка іншы Труцень,
Найпершы кар'ерыст і хам,
Не робячы нічога сам,
Імкнецца працавітага атруціць
І сапсаваць яму настрой надоўга.

Чаму ж мы церпім Трутня вось такога?

ТЭРМОМЕТР

Тэрмометр у калектыве добры быў,
Не меў заўваг, нёс службу спраўна.
І вось зусім нядаўна
Той добры калектыў
Рашыў паводзіны яго
абмеркаваць на сходзе.
«Мяне? Завошта? — Не знаходзіў
Тэрмометр для апраўдання важкіх слоў,—
Ды я ні ў чым не правініўся,
А тут нібыта летам
снег на галаву зваліўся».
Такія рэплікі пачуў сяброў:
— Нарэшце паказаў сапраўдны твар,
саколік!
— А я не ведаў, што ён алкаголік.
— А тут няма чаго даводзіць,
Заўсёды ён пад градусамі ходзіць.
— Лячыць!
— З работы звольніць.
— І на рабоце ён няўмольны.

І звольнілі Тэрмометр. Купілі новы.
Настрой у добрым калектыве радасны.

Але абавязкова
І навічок быў кожны дзень пад градусам.

ВОЖЫК-ПАДХАЛІМ

— Куды ты, Вожык,
Дзеў свае іголкі?
— Павырываў і стаў не колкі.
І Леў,
Начальнік мой,
Вітаецца, не моршчыцца зусім...
І мякка гладзіць лапаю сваёй,
Ну, проста як сапраўдны падхалім.

Вы згодны з вывадам такім?
Хто тут сапраўдны падхалім?

ЮБІЛЕЙНЫЯ БЛІНЫ

Усё ішло адменным самым чынам:
За дваццаць пяць гадоў
Кузьма Арцёмавіч, працуючы у «Блінпай»,
Падумайце, колькі напёк бліноў!

(Я проста для сябе зазначу:
З бліноў гара стаяла б, не іначай.)
Ніякіх скаргаў на яго не паступала,
А пажаданні добрыя адны,
Накшталт такога, каб бліны
Былі, што называецца, блінамі:
Са свежаю смятанай, маслам, салам,
Як бачым,
пажаданні за сябе гавораць самі.
А што датычыцца заўваг
Ці скарг,
То пічыра я прызнацца вам павінен:
Іх нават не было тут і ў паміне:
Прадукцыя заўжды навідавоку.
І справа не ў блінах,
А ў блінапёку.
Мяркуйце самі: як-ніяк,
А юбілей, аднак,
Бо дваццаць пяць гадоў— не жарты,
Адзначыць варта.
А на яго Кузьма Арцёмавіч забыўся,
На працу, як заўжды, з'явіўся
І цэлы дзень прадукцыю сваю даваў
Усім, хто паспытаць бліны жадаў.
У «Бліннай» калектыў рашыў
Ягоны юбілей адзначыць,
Пасля работы, значыць.
Рашылі — і зрабілі. Стол заслалі,
А на стале — гара бліноў.
Тост узнялі. Сказалі
Арцёмавічу многа цёплых слоў,
Хвалілі за бліны, ды есці іх не сталі.
І сам шаноўны юбіляр
Ад іх адводзіў твар.
Аднак было не сапсавана свята,
Адзначаны як трэба юбілей.

З кулінарыі хтось прынёс паўфабрыкаты,
І ўміг настрой прыўзняўся у людзей.

Што мне да гэтага дадаць яшчэ?
Кузьма Арцёмавіч не для сябе —
Для вас бліны пячэ.

ПАВУК

Паклікаў Муху:
— Мілая суседка,
Вазьмі на памяць мужу
Невад-сетку.
Згадзілася. Сядзіць у сетцы
І рада б выбрацца з яе сама,
Але дарма.
Павук самаздаволена смяецца:
— Я не прасіў цябе
У сетку лезці,
Прасіў дамоў яе аднесці.

Мараль не толькі, Муха, зразумей:
Залезці ў сетку лёгка,
выбрацца — цяжэй.

ШАФЁР І ЛІСА

Сучасная казка

Дачуўшы, што рыбакі рыбгаса
Багаты свой улоў пагрузяць у машыну
І павязуць у магазіны,
Ліса тым часам
Пабегла на дарогу,— бац! —
і, нібы мёртвая, ляжыць.
І неўзабаве вось машына па шашы імчыць.
Шафёр, убачыўшы Лісу,
нікольки не здзівіўся,
А прыглушыў матор, спыніўся:
— Вось дык знаходка! Жонцы мне цяпер
Не прыйдзецца купляць каўнер.
Дастаў ён трос, пятлю зрабіў
І шыю ўраз Лісе здавіў,
Пасля, ўсміхнуўшыся, зазначыў:
Мяне, Ліса, як бачыш
Не правядзеш,
Старою казкаю жывеш!

ПЫЛАСОС І ВЕНІК

— Нічога, Венік, ты цяпер не значыш,—
Шматзначна Пыласос зазначыў.—
Ты — век мінулы, я — прагрэс,
Сам бачыш.
Па-першае; што гэтым я хачу сказаць?
Не трэба за вішшом хадзіць у лес
І венікі вязаць.
За гэта лес мне ўдзячны,
А па-другое,

Што ўяўляеш ты самім сабою?
Папарацца табой разок,
Пасля паставяць у куток,
І ты зусім нядоўга
Мяцеш падлогу.
І ў рэшце рэшт — цябе на сметнік
Выкідваюць заўсёды, Венік.
Нікому не патрэбным там сабе ляжы,
Так ці не так, скажы?
— Хай будзе так. Але
У кожнага сваё прызванне
І абавязкі ў кожнага свае.
Ну, вось, напрыклад, у мяне:
У лазні я не разбіраю,
Начальнік хто ці не —
Усім аднолькава сцябаю
Па спіне.
І не пачуў ні разу нараканняў,
Маўляў, такі-сякі,
Балючыя ліскі.
Ты хвалішся, а на цябе таксама, брат,
Дакораў шмат:
То ты працуеш мала
І нядбала,
То многа на цябе ідзе ў сям'і растрат.
Хоць ганарышся ты сабою,
Але чаму выходзіш ты са строю?
Бываеш то ў адной майстэрні, то ў другой,
І хто ўсяму віной?
Таму не трэба задзіраць высока нос,
Шаноўны Пыласос!

КОТ-ВЕГЕТАРЫЯНЕЦ

Кот Васька, як усе яго браты
Каты,
Заўжды
Перапалох мышам наводзіў
І сам
Сваім гаспадарам
За ўсё жыццё ні разу не нашкодзіў.
Таму ён і ў павазе быў,
Яго кармілі, нібы на убой,
Смятанай, салам, маслам, каўбасой —
І гэта ўсё было яму па густу.
Быў Васька задаволены такім жыццём:
Ён, самазадаволены і тлусты,
Пакінуўшы аднойчы дом,
На агародзе стрэціўся з Казлом,
Які пашчыпваў траўку.
Убачыў гэта Кот, здзівіўся і замяўкаў:
— Скажы мне, браце, шчыра, без падманy,
Няўжо гэта ў цябе такі сняданак?
— Эге! — Казёл прыцмокнуў языком
І, страсянуўшы барадой, зазначыў: —
Калі мяне ты лічыш дзіваком,
Дык не іначай
За тое, што не ўмею я лайдачыць.
Вось бачыш, траўку я шчыплю,
А ў ёй — адны прысмакі.
Што патрабуецца, раблю
І не шукаю для сябе выгод ніякіх.
А ты, брат Кот,
Жывеш наадварот.
Я глянуў на цябе і вельмі ўжо здзівіўся:
Непазнавальна, Васька, ты змяніўся:
Ступаеш асцярожна, мякка,

І калі хто наступіць
на твой хвост ці лапкі,
Як і належыць кожнаму ўтрыманцу,
Ты голас свой не падасі, не мяўкнеш.
Калі жадаеш, брат, Катом застацца,
Дык ты павінен
Зрабіць крок новы у сваім жыцці —
Стаць вегетарыянцам,
На траўку перайсці,
У ёй і лекі ўсе, і вітаміны,
З хваробамі не будзеш знацца,
І не паселіцца у галаве склероз,
А ў старасці — кажу табе ўсур'ёз —
Яшчэ свае напішаш успаміны,
Мяне, маю параду ўспомніш добрым словам,
Ну, будзь здаровы!
Кот з довадам Казла адразу пагадзіўся,
Травою харчавацца стаў
І неўзабаве лірыкам зрабіўся —
Траву-мурог на ўсе лады ён усхваляў,
Ну, а мышэй лавіць забыўся.

Я не пісаў бы байку гэту,
Калі б не ведаў аднаго паэта,
Які штогод дае заяўку
І выдае чарговы зборнік свой,
Смакуе ў ім лірычную ён траўку,
А там
Няма крывіначкі жывой.

ЗАМЯНІЎ

Мядзведзь узрадаваны быў:
— Нарэшце злодзея злавіў!
З аддзела прадаўшчыцу
Рыжую Лісіцу.
— А ты ж яе заўжды хваліў,
Сумленная, культурная...
— Што ж, памыляўся. Замяніў.
Цяпер працуе... Бурая.

БАРАН І АСЁЛ

Павер, чытач, мне: гэта не падман.
Баран,
Сустрэўшыся з Аслом,
Паведаміў яму чарговую прыгоду:
— От, нарабіў гаспадару турботаў —
Вароты новыя учора выбіў лбом!
Павер,
Цяпер —
На цэлы год яму работы,
Пакуль ён зробіць новыя вароты.
Ад гэтага паведамлення
Асёл быў проста ў захапленні:
— Сапраўдны подзвіг ты, Баран, зрабіў,
Які ніхто яшчэ не ацаніў.
І пра цябе — ніколькі не хлушу —
Артыкул у газету напішу.
І слова сапраўды Асёл стрымаў:
Такі артыкул — оду напісаў,
Што неўзабаве

Баран хадзіў у славе,—
Аж да нябёс
Асёл яго узнёс:
Маўляў, у кожнай справе ён невыпадковы,
Надзвычай прабіўны, талковы,
Работнік самы адмысловы,
Трымаць яго патрэбна на прыкмеце...
Леў прачытаў артыкул у газеце
І, не думаючы шмат,
Адразу падпісаў загад:
«Узяць у штат».
І зразумела,
Што стаў Баран загадчыкам аддзела.
Прагледзеў напачатку ўсе паперы,
Пасля пачаў загады ўласныя пісаць,
Накшталт такога: у далейшым дзверы
Варотамі патрэбна называць.
Чытаючы падобныя загады,
Увесь аддзел да вываду прыйшоў:
Баран, займаючы высокую пасаду,
Заўсёды наламае многа дроў.

АРЭШАК

Пусты арэшак
Нейк зазначыў:
— І я на свеце
Многа значу.
Мяне не проста
Раскусіць.
Магу я ў роце
Зуб скрышыць!

САНЕТЫ

* * *

Машыне не даверыўшы і жонцы,
у мыльнай пене вымыў сам кашулю.
З якой нагоды гэта вам кажу я?
Што ўмею сам усё рабіць і моцны?

Ды не! Свае я маю паўнамоцтвы
у хатняй гаспадарцы: вымыю каструлі,
павыбіваю пыл з палавікоў.
А тэхніка стаіць уся ў сіроцтве —
са строю выйшла. Вы паверце, людзі,
як надакучыла мне выклікаць майстроў.

Усё раблю я ўласнымі рукамі,
на тэхніку даўно махнуў рукой,
і жонка пагадзілася са мной:
не меидь ніякай справы больш з майстрамі.

* * *

Маліна у кустах густых даспела,
і хоць там крапівы было замнога,
яна не запалохала нікога,
і дзеці на яе ступалі смела.

Ад раніцы да вечара — дзень цэлы —
людзей у лес вяла адна дарога.

А вось змяю ўсё мучыла трывога,
яна, схаваўшыся ў кустах,
ад зайздрасці шыпела.

Маўляў, шчаслівчыкі, я голас свой падам
і, верце мне, не папанцуе вам,
на вас атруту на зубах нашу я,

сябе я неўзабаве пакажу:
кагось употай толькі падцікую
і абавязкова укушу.

ВІНО

Заўсёды розных колераў віно:
белае, чырвонае, ружовае,
і хоць бывае назва ў яго новая,
але ад назвы й колеру яно,
як правільна заўважана даўно,
свайго значэння не мяняе:
і той, хто яго шмат і часта ужывае,
той забывае пра сябе адно:
не чалавекам людзі яго лічаць,
а п'яніцам, чырвоным носам клічуць
і судзяць строга, без уласнай згоды.
Я не за тое, каб забараніць
віно рабіць і каб зусім не піць,—
піць трэба ў меру з добрае нагоды.

* * *

Якая сіла у малой травінцы,
калі яна, як вострая страла,
цягнулася ад цемры да святла,
праз шар зямны змагла прабіцца?!

Цяпер яна на вузенькай сцяжынцы
зазелянела, дзівам узрасла,
што, глянуўшы з высокага ствала,
гнілы сучок штодзень пачаў дзівіцца.

Бо — як-ніяк, а ён хоць і гнілы,
але на дрэве ён, нібы на сёмым небе,
і не ўпадзе, трымацца дрэва будзе.

Я слаўлю вас, зялёныя ствалы,
люблю травінку кожную у лузе,
а ён, гнілы сучок, каму патрэбен?

ЦАЦКІ

Бацькі заўсёды дзецям для забавы
у магазіне цацкі выбіраюць —
і, каб прынесці радасць, іх купляюць,
ну, гэта іх, бацькоў, вядома, справа.

А цацкі розныя. І паглядзець цікава,
як дзеці забаўляюцца, гуляюць,
а нагуляўшыся, у вугал іх кідаюць,
і гэта іх, дзяцей, вядома, справа.

За тое цацкі — о, як ганарацца,
не могуць на сябе налюбавацца,
што розныя яны і што іх шмат.

Але павінен шчыра я прызнацца:
не трэба гэтак задавацца цацкам —
яны не вельмі цешаць немаўлят.

* * *

Ты, калі ласка, выбачай, знаёмы,
што я ў цябе так мала пагасціў,
абед шыкоўны для мяне тут быў,
а за сталом адчуў я толькі стому.

Няўжо табе не зразумець самому,
што за сталом ты ўсіх гасцей стаміў
сваім расказам? І таму спяшыў
з нас кожны найхутчэй пайсці дадому.

Набраўшыся цярпення, я ўсё слухаў,
як ты звінеў, нібы камар над вухам,
і толькі пра сябе, пра іншых ані слова.

Але, павер, калі ў наступны раз
ты зноўку пра сябе пачнеш расказ,
з кватэры выйду я абавязкова.

ГАДЗІННІК

З гадзіннікам усе жывуць у згодзе.
Каб ён заўжды дакладна час лічыў,
не адставаў, ніколі не спяшыў,
то стрэлкі падганяюць, то заводзяць.

Гадзіннік — рэч патрэбная і ў модзе.
І я нямала іх перанасіў.
Ён нават жонцы падарункам быў,
а сёння гавару: «Гадзіннік — злодзей.

Вось памяркуйце: ў кожнага у нас
ён крадзе наша дарагое — час,
і робіць гэту справу ён адметна:

гадзіны лічыць, месяцы, гады.
Глядзіш — і я ўжо стаў немалады.
Гадзіннік цікае. Час мчыцца непрыкметна».

* * *

Імкнуцца быць вялікімі пігмеі,
ды росту ім прырода не дала.
Хоць іх зусім не бачна з-пад стала,
яны, не пакідаючы надзеі,

у талент вераць свой, які не мелі,
сцвярджаюць, што і сіла ў іх вала,
ад зайздрасці заходзяцца і зла
і непатрэбшчыну на іншых мелюць.

Ды кожны з нас цудоўна разумее:
іх час і не прабіў і не праб'е,
хоць толькі ў сне вялікімі сябе
заўсёды бачаць дзівакі пігмеі:
мінецца сон — яны не падраслі,
а з зерня дружна каласы ўзышлі.

РАСІНКА

— Я — прыгажосць! — хвалілася Расінка.—
Вы толькі паглядзіце на мяне,
скажыце праўду: дзіва я ці не,
калі так упрыгожыла травінку?

Я — сонца цэлае, а не яго часцінка,
мяне ніхто нідзе не праміне,
прысядзе на мяне, магчыма, толькі ў сне
маленькая зайздросніца-пылінка.

— О, перастань сабой хваліцца гэтак,—
сказаў Расінцы вельмі ветла ветрык,—
ты — прыгажосць, ды нуль табе цана,
і не такі ў цябе зайздросны лёс.
Павеяў ветрык і Расінку строс,
і на зямлі разбілася яна.

РУБАІ

* * *

Прывабным кветам вабіць ружа:
яна сабе шукае мужа,
маўчыць пра вострыя шыпы,—
дык будзь з ёй асцярожным, дружа.

* * *

Дарэмна час свой марнаваў,
калі ты ісціну шукаў:
яна ж змясцілася ў загадзе,
які начальнік падпісаў.

* * *

Да нашых скаргаў быў нямы,
і калі б выдалі іх мы,—
было б выданне падпіснное,
нібы на класікаў тамы.

* * *

Яму здавалася: нібыта
справа ў яго ўся шыта-крыта.
Ды ўсё ж знайшоўся вузялок,
і справа зноў была адкрыта.

* * *

Пра жонку ты сказаў з дакорам:
— З ёй не жыццё было, а гора,
Развёўся.
Тут я не змаўчаў:
— Ты ж абяцаў ёй залатыя горы.

* * *

Ты да крыніцы сапраўды
ідзеш натхненне браць заўжды.
Не выручыць цябе крыніца,
колькі б ні піў з яе вады.

* * *

Ты салаўя не дакарай,
што песняй абудзіў ён гай:
калі такі ты безгалосы,
дык, браце, песень не спявай.

ЭПІТАФІІ

ЗЛОДЗЕЮ

Не залезе у кішэнь
І ў кватэру без вас ён не зойдзе —
З наборам ключоў пахаваны тут злодзей.

МНАГАЖОНЦУ

Жанчынам ён кляўся бясконца
Мужам адданым быць.
І вось яго лёс мнагажонца:
Цяпер невядомым ён спіць.

ЗАЙЗДРОСНІКУ

Быў чалавекам,—
Не ведаў радасці,
Заснуў навекі
Ён ад зайздрасці.

БЮРАКРАТУ

Ён доктара рэдка пускаў у палату.
Адно гаварыў: «Я сягоння заняты».

НАДПІСЫ...

НА ДЗВЯРАХ

* * *

Сумленна служым цэлы век,
Нікому свет не засцім:
Калі ты добры чалавек —
І мы, як сэрцы,— насцеж.

* * *

Не трэба лішняе рабіць
Сабе і нам работы.
Запомні: перш чым адчыніць,
Спытай сябе: «А хто ты?»

* * *

Калі засвоіў добра ты ўваход,
Дык помні выхад: ён — наадварот.

НА ПЛУГАХ

* * *

Зямлю любі заўсёды, друг,
І гаці асушы:
Ты беражы заўсёды плуг,
Як друга, беражы.

* * *

Калі мяне нясеш ты па руках,
Згінаешся ад ношы,
Я бачу па тваіх вачах:
Ты — чалавек харошы.

* * *

Ты перадай нашчадкам просты
наказ сваіх дзядоў сівых:
востры кінжал і лемех востры,
ды мэты розныя у іх.

* * *

Святую праўду
Гавару уголас:
У глебу зерне кінь,
Яно народзіць колас.

* * *

Мяне, чалавек, не бойся,
Бяры ў свае рукі смела:
Я залатым калоссем
Аздоблю дзірван запусцелы.

* * *

Калі хлебаробам жадаеш ты стаць,
З маленства душой не крыві:
Як бацька, зямельку умей шанаваць
І плугу прызнайся ў любві.

* * *

Каб чалавекам стаць,
Умей працалюбам быць:
Плугам — зямлю араць,
Касою — лугі касіць.

* * *

Ты хочаш песню напісаць,
Пішы, ды помні толькі:
Калі не ўмееш плуг трымаць,
Не будзе з песні толку.

* * *

Не крычы на ўсю акругу,
Што ты вырасціў ўраджай,
А належную заслугу
Ты аддай таксама плугу,—
Пра яго не забывай.

НА ВІННЫХ РАГАХ

* * *

Калі ўпадзеш, нібы арбуз,
Устаўшы з-за стала,
Дык заматай сабе на вус:
Я звальваў і вала.

* * *

Віно сваё
Заўсёды слова скажа:
Маўчун і той
Язык развяжа.

* * *

Не забывай, узняўшы рог,
аб тым, як выйдзеш за парог.

* * *

Запомні, дарагі:
у гаманкой бяседзе
віно п'юць і багі,
і добрыя суседзі.

* * *

Мяне ты да краёў напоўні,
а пра сваё здароўе помні.

НА ПАПАХАХ І БУРКАХ

* * *

Ні цару, ні мудраму алаху,
Як бы ні імкнуўся ён таго,
Не прыбавіць розуму папаха,
Калі мала ў галаве свайго.

* * *

Не маеш сваёй,
не апранай чужой:
кожны пазнае:
бурка чужая.

ЗМЕСТ

АДКРЫТАЯ ДУША

ЮБІЛЕЙНЫЯ БЛІНЫ

Крупенька Я.

К 84 Юбілейныя бліны: Гумар і сатыра.— Мн.: Маст. літ., 1984.— 55 с., іл.

20 к.

«Юбілейныя бліны» — другі зборнік гумару і сатыры паэта. Чвэрць веку супрацоўнічае ён у часопісе «Вожык», па-снайперску трапнымі стрэламі б'е ён па недахопах, якія яшчэ сустракаюцца ў нашым жыцці, па тых, хто перашкаджае нашаму імкліваму руху наперад. Яго вершы, байкі і мініяцюры лёгка запамінаюцца дзякуючы натуральнай інтанацыі і афарыстычнасці. Аўтар добра ведае матэрыял, які трымае пад сваім вострым пяром гумарыста і сатырыка.

К $\frac{4702120200-025}{М\ 302(05)-84}$ 59—84 ББК 84 Бел 7

Бел 2

Евгений Михайлович Крупенько

ЮБИЛЕЙНЫЕ БЛИНЫ

Юмор и сатира

Минск, издательство «Мастацкая літаратура»
На белорусском языке

Рэдактар Р. М. Яўсееў. Мастак К. М. Куксо. Мастацкі рэдактар А. М. Малышава. Тэхнічны рэдактар Г. П. Тарасевіч. Карэктар А. Т. Глушчанка.

ІБ № 1975. Здадзена ў набор 14.07.83. Падп. да друку 18.10.83. АТ 21202. Фармат $70\times90^1/_{32}$. Папера друк. № 1. Гарнітура звычайная новая. Высокі друк. Ум. друк. арк. 2,05. Ум. фарб.-адб. 2,27. Ул.-выд. арк. 2,01. Тыраж 5000 экз. Зак. 3883. Цана 20 к.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. 220600, Мінск, праспект Машэрава, 11. Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.